

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 13. července 2021 ve věci č. 50705/11 a 6 dalších – *Todorov a ostatní proti Bulharsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nedošlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě u těch stěžovatelů, jimiž byly v občanském soudním řízení zkonfiskovány majetky, které vnitrostátní orgány důvodně považovaly za výnosy z trestné činnosti, zatímco v případě stěžovatelů, u nichž nebyla spojitost s trestnou činností zřejmá, bylo toto ustanovení porušeno. Jako neslučitelné *ratione materiae* s Úmluvou a jejími protokoly Soud dále odmítl námitky některých stěžovatelů, že zabráním majetku byla porušena zásada presumpce neviny dle čl. 6 odst. 2, zásada *nulla poena sine lege* dle článku 7 Úmluvy a zásada *ne bis in idem* dle článku 4 Protokolu č. 7. Účelem daného řízení nebylo totiž potrestání, ale preventivní odčerpání výnosů z trestné činnosti, a proto nešlo o řízení trestní povahy.

I. Skutkové okolnosti

V každé ze stížností, které Soud spojil ke společnému projednání, stěžovatelé napadali rozhodnutí vnitrostátních orgánů o zabráním majetku na základě zákona o propadnutí výnosů z trestné činnosti z roku 2005. Na základě zákona byla zřízena komise pro odhalování výnosů trestné činnosti („komise“). Tento pětičlenný orgán byl nadán pravomocí zahájit šetření, kdykoliv zjistil, že osoba disponuje „značným majetkem, o kterém lze rozumně předpokládat, že je výnosem z trestné činnosti“. Za takový majetek bylo pokládáno jmění o minimální hodnotě odpovídající částce 30 677 eur. Do osobní působnosti zákona spadaly všechny osoby dříve odsouzené za některý z širokého seznamu trestných činů, které zákon vyjmenovával. Kromě vlastního šetření byla komise oprávněna požadovat, aby dotčení zpětně doložili legální původ svého majetku. V případě neunesení důkazního břemene stanovila právní úprava domněnku, že má být na majetek pohlíženo jako na výnos z trestné činnosti. Podle zákona mohl být takto zabrán majetek nabytý před méně než 25 lety. O návrzích komise na konfiskaci majetku rozhodovaly občanskoprávní soudy podle občanského soudního řádu za účasti státního zástupce. Konkrétní okolnosti jednotlivých případů jsou rozvedeny níže u hodnocení přiměřenosti zásahu do majetkových práv stěžovatelů ze strany Soudu.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelé namítali, že zabráním jejich majetku došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

a) Existence zásahu a použitelné pravidlo

Mezi stranami nebylo sporu o tom, že zabráním majetku stěžovatelů došlo k zásahu do jejich práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. V několika dřívějších věcech, které se týkaly obdobných okolností, Soud posuzoval námitky stěžovatelů pod úhlem druhého odstavce tohoto ustanovení (*Bongiorno a ostatní proti Itálii*, č. 4514/07, rozsudek ze dne 5. ledna 2010, § 42), které státům umožňuje ve veřejném zájmu přijímat opatření za účelem kontroly užívání majetku. V projednávané věci Soud nepovažovat za nutné určit, které ze tří pravidel obsažených v článku 1 Protokolu č. 1 má být použito, jelikož použitelné obecné zásady jsou obdobné. Jakékoli omezení práv k majetku musí být stanoveno zákonem ve veřejném zájmu a musí nastolovat spravedlivou rovnováhu mezi požadavky obecného zájmu a právy dotčených jednotlivců.

b) Zákonnost

Soud poznamenal, že zásah do práv stěžovatelů se opíral o příslušná ustanovení zákona o zabránění výnosů z trestné činnosti a že stěžovatelé nezpochybňují, že odnětí jejich majetku bylo provedeno v souladu s tímto zákonem.

c) Legitimní cíl

Soud v minulosti rozhodl, že konfiskace majetku v trestním řízení je v souladu s obecným zájmem společnosti, protože propadnutí peněz nebo majetku získaného protiprávní činností nebo nabytého z výnosů trestné činnosti je nezbytným a účinným prostředkem boje proti kriminalitě (*Raimondo proti Itálii*, č. 12954/87, rozsudek ze dne 22. února 1994, § 30). Příkaz ke konfiskaci majetku nabytého trestnou činností tak působí v obecném zájmu jako odrazující prostředek pro ty, kdo uvažují o páčání trestné činnosti, a také zaručuje, že zločin se nevyplácí (*Denisova a Moiseyeva proti Rusku*, č. 16903/03, rozsudek ze dne 1. dubna 2010, § 58). V projednávané věci prohlašovala důvodová zpráva k uplatněnému zákonu, že jeho cílem je „vyloučení možnosti obohatit se trestnou činností a zamezit použití těchto výnosů k páčání nových trestných činů nebo jiné protiprávní činnosti“, jakož i potírání jevu, který se nazývá praním špinavých peněz tam, kde nebylo možné tyto majetkové hodnoty odčerpat prostředky trestního práva. Dle Soudu tedy zákon sledoval legitimní cíl ve veřejném zájmu, konkrétně zabránit nabývání a užívání majetku pocházejícího z trestné činnosti.

d) Přiměřenost

1. Obecné zásady

Článek 1 Protokolu č. 1 rovněž vyžaduje, aby jakýkoli zásah byl přiměřeně úměrný cíli, jehož má být dosaženo. Jinými slovy, je třeba dosáhnout „spravedlivé rovnováhy“ mezi požadavky obecného zájmu společnosti a požadavky ochrany základních práv jednotlivce. Potřebná rovnováha nebude nastolena, pokud dotyčné osoby budou nuceny nést nadměrné břemeno. Státu je obvykle přiznán široký prostor pro uvážení, pokud jde o obecná opatření politické, hospodářské nebo sociální politiky (*Gogitidze a ostatní proti Gruzii*, č. 36862/05, rozsudek ze dne 12. května 2015, § 97). Z článku 1 Protokolu č. 1 vyplývají také procesní požadavky. Dotčení jednotlivci musí mít přiměřenou příležitost předložit svou věc příslušným orgánům s cílem účinně zpochybnit opatření zasahující do jejich práv (*Sovtransavto Holding proti Ukrajině*, č. 48553/99, rozsudek ze dne 25. července 2002, § 96).

2. Shrnutí dosavadní judikatury

Soud z pohledu článku 1 Protokolu č. 1 posuzoval již řadu případů týkajících se propadnutí výnosů z trestné činnosti na základě různých vnitrostátních úprav, včetně konfiskace založené na obrácení důkazního břemene nebo odhadech výnosů trestné činnosti. Zkoumal přitom, jaký účel byl těmito mechanismy sledován a jaké existovaly hmotněprávní a procesní záruky.

V sérii stížností se Soud zabýval propadnutím majetku osob podezřelých z členství v mafii. Poukázal na to, že v Itálii dosáhl problém organizovaného zločinu znepokojivých rozměrů, což ospravedlňuje napadená opatření. Spokojil se přitom s tím, že vnitrostátní soudy prokázaly, že stěžovatelé byli v kontaktu s členy mafie a že existoval značný rozpor mezi jejich majetky a příjmy (např. *Arcuri a ostatní proti Itálii*, č. 52024/99, rozhodnutí ze dne 5. července 2001). Za přiměřené považoval i propadnutí výnosů z obchodu s drogami, když bylo zjištěno, že majetek dealera odpovídal zhruba tomu, kolik mohl prodejem drog utržit (*Phillips proti Spojenému království*, č. 41087/98, rozsudek ze dne 5. července 2001, § 53–54). Soud aproboval také konfiskace majetku členů organizované pašerácké skupiny. Při hodnocení přiměřenosti tohoto opatření zohlednil skutečnost, že se vnitrostátní soudy nespolehlaly na pouhá podezření a ujistily se, že každá věc, která měla být zabavena, byla skutečně získána z prostředků pramenících z trestné činnosti (*Silickienė proti Litvě*, č. 20496/02, rozsudek ze dne 10. dubna 2012, § 67–69). K obdobným závěrům Soud dospěl v kontextu potírání korupce. V případě rodiny úředníka Soud konstatoval, že značný majetek, který rodina nabyla v poměrně krátké době, byl zjevně nepřiměřený jejím zákonným příjmům. Proto bylo „rozumné“ od stěžovatelů očekávat, že unesou důkazní břemeno a vyvrátí důvodná podezření státního zástupce o neoprávněném původu jejich majetku (*Telbis a Viziteu proti Rumunsku*, č. 47911/15, rozsudek ze dne 26. června 2018, § 77–80). Ve věci *Gogitidze a ostatní proti Gruzii* (cit. výše, § 104–113), která se týkala rovněž korupce ve veřejné správě, Soud přihlédl i k tomu, že četné mezinárodní orgány vyzývaly vládu, aby přijala úpravu umožňující zabavení výnosů z této trestné činnosti, která v zemi dosáhla alarmující úrovně. Soud považoval za významnou pojistku skutečnost, že vnitrostátní řízení, které vedlo k propadnutí majetku

stěžovatelů, bylo kontradiktorní a že vnitrostátní soudy zjistily značný a dobře zdokumentovaný nesoulad mezi příjmy stěžovatelů a jejich majetky. Bylo tak evidentní, že jejich majetek nemohl být financován pouze z úředně deklarovaných příjmů.

Naproti tomu Soud nepovažoval konfiskaci za přiměřenou tam, kde nebyla prokázána souvislost mezi zabaveným majetkem a trestnou činností (*Rummi proti Estonsku*, č. 63362/09, rozsudek ze dne 15. ledna 2015, § 105–109). Soud shledal porušení článku 1 Protokolu č. 1, neboť vnitrostátní soudy zabavily cenné kovy v obydlí stěžovatelky, která je nabyta dědictvím po manželovi, jenž však nebyl nikdy podezříván z trestné činnosti, natož souzen či odsouzen. Obdobně Soud postupoval i ve věci *Geerings proti Nizozemsku* (č. 30810/03, rozsudek ze dne 1. března 2007, § 41–51), ačkoli se jednalo o stížnost na poli čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Poté, co byl stěžovatel odsouzen za krádež a nakládání s kradeným zbožím, bylo mu uloženo vrátit to, co bylo považováno za „neoprávněně získanou výhodu“. Nebylo však prokázáno, že by stěžovatel vlastnil majetek, o jehož původu by nedokázal poskytnout dostatečné vysvětlení. Dle Soudu při absenci odsouzení – a pokud nebylo spolehlivě prokázáno, že byla skutečně získána nějaká výhoda – může být propadnutí majetku založeno pouze na „presumpci viny“. Soud však vyslovil porušení článku 1 Protokolu č. 1 také v řadě případů, kdy byl majetek stěžovatelů zabaven poté, co byl použit třetími osobami ke spáchání trestných činů, tedy za situace, kdy nebyla prokázána žádná souvislost mezi stěžovateli a protiprávním jednáním; majitelé navíc často neměli k dispozici žádné účinné prostředky, jak se konfiskaci bránit (např. *BKM Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi proti Slovinsku*, č. 42079/12, rozsudek ze dne 17. ledna 2017, § 45–49).

3. Napadená právní úprava

Soud konstatoval, že mechanismus zavedený zákonnou úpravou ukládal na stěžovatele značné břemeno.

Zprvé, zákon umožňoval zabránění majetku ve vztahu k množství trestných činů, nikoli jen vůči závažným formám trestné činnosti, jako jsou činy spojené s mafií, obchod s drogami, korupce či praní špinavých peněz. U některých skutkových podstat trestných činů nelze rozumně ani očekávat, že by vedly k obohacení pachatelů.

Zadruhé, si Soud povšiml zpětné působnosti zákona, jenž připouštěl uplatnění i ve vztahu k činům, které se odehrály dávno před tím, než nabyly účinnosti. Stát mohl ve výsledku zabavit majetek, který byl pořízen až 25 let před zahájením řízení podle tohoto zákona. To jinými slovy znamená, že dotčení jedinci mohli být nuceni doložit původ svého majetku zpětně za takto dlouhé období. Někteří se tak mohli dostat do nepříjemné situace, a to tím spíše, že předmětné období v Bulharsku bylo poznamenáno významnými hospodářskými změnami a hyperinflací.

Zatřetí, režim zabavování majetku dále nebyl omezen na významné nesrovnalosti mezi příjmy a majetkem. Určitá hranice byla stanovena pro zahájení řízení. To bylo sice podmíněno tím, že dotčená osoba vlastní majetek „značné hodnoty“, ale jakmile byla tato okolnost dána, stačily i drobné nesrovnalosti k tomu, aby věci podléhaly zabavení.

Začtvrté, navzdory těmto skutečnostem vnitrostátní právo přesouvalo důkazní břemeno stran prokázání legálního původu majetku na stěžovatele. Stanovilo navíc domněnku, že pokud se nepodařilo určit původ majetku, má na něj být pohlíženo jako na výnos z trestné činnosti. Úmluva skutkové nebo právní domněnky v zásadě nezakazuje, pokud je jejich fungování doprovázeno účinnými soudními zárukami. Soud tedy nesouhlasil se stěžovateli, že obrácení důkazního břemene mělo samo o sobě za následek nepřiměřený zásah do jejich majetkových práv. I tuto skutečnost však vzal společně s výše uvedenými faktory v potaz při hodnocení přiměřenosti.

Zapáté, soudy, které nařídily propadnutí majetku stěžovatelů, byly zjevně předpokládaly, že stěžovatelé byli zapleteni do nějaké další trestné činnosti a že se tak dělo již řadu let.

Zašesté, někteří stěžovatelé nadto považovali za svévolný způsob, jakým soudy posuzovaly jejich příjmy a výdaje. U nemovitých věcí například vycházely striktně z jejich tržní hodnoty, která byla nezřídka vyšší

než skutečná kupní cena. Soud nicméně přijal argumentaci vlády, která poukázala na praxi podvodného oznamování nižší hodnoty předmětu koupě za účelem odvedení nižších daní.

Zaasmé, nad hranicí zhruba 30 tisíc eur nebylo postačující prokázat původ majetku svědectvím jiné osoby. Soud takovou úpravu v abstraktní rovině sice nezpochybnil, ale upozornil, že mohla působit stěžovatelům rovněž důkazní obtíže.

Zadeváté, Soud zaujala také praxe využívání ekvivalentu minimální měsíční mzdy pro účely porovnání hodnoty majetku v čase. Dle vnitrostátních orgánů šlo při vysoké míře inflace o jediný způsob, jak objektivně vyjádřit reálnou hodnotu majetku. Soud ale podotkl, že tato metoda – podobně jako přepočítání na hodnotu majetku v dolarech v daném čase, který kritizoval ve věci *Dimitrovi proti Bulharsku* (č. 12655/09, rozsudek ze dne 21. července 2016, § 48) – může vést k nejasnostem a zkreslení.

Ačkoli žádný z těchto faktorů by sám o sobě nemohl vést k závěru o porušení požadavku přiměřenosti, jejich kumulativní účinky mohou odůvodňovat názor, že zákonný rámec byl nepřiměřený vzhledem ke sledovanému legitimnímu cíli.

Za těchto okolností se Soud rozhodl následovat stanovisko nejvyššího soudu, podle něhož je třeba posuzovat přiměřenost zásahu zejména podle toho, zda byla určena – přímá, nepřímá nebo alespoň pravděpodobná – spojitost mezi majetky podléhajícími propadnutí a předmětnou trestnou činností. Zjištění takové souvislosti musí být „logicky odůvodněné“ a musí vycházet z individuálních okolností každého případu. Bez prokázání příčinné souvislosti je naopak zapotřebí považovat jakýkoli zásah do vlastnického práva za nepřiměřený.

Soud tudíž ověřoval, zda vnitrostátní orgány poskytly alespoň nějaké informace odůvodňující závěr, že majetek pocházel z trestné činnosti. Zdůraznil však, že protiprávní původ majetku nemusí být prokázán nade vší pochybnost, jak vyžaduje trestněprávní důkazní standard. V tomto ohledu se odvolal na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii, jejíž čl. 5 odst. 1 rovněž vyžaduje, aby se vnitrostátní orgány ujistily, že daný majetek pochází z trestné činnosti. Bod 21 odůvodnění k tomu dodává, že rozšířená konfiskace by měla být možná v případech, kdy má soud za to, že dotýčný majetek pochází z trestné činnosti. Členské státy přitom mohou stanovit jako postačující, že dle soudu se důvodně jeví být pravděpodobnějším, že sporný majetek pochází z trestné činnosti.

V jednotlivých případech, které Soud dále zkoumal, shledal, že spravedlivé rovnováhy bylo dosaženo tam, kde jako protiváhu a záruku práv stěžovatelů poskytly vnitrostátní soudy určité informace o tom, že majetek určený ke konfiskaci mohl být výnosem trestné činnosti, zatímco v opačném případě neváhal vyslovit, že došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.

4. Případy jednotlivých stěžovatelů

Stížnost č. 50705/11 – Todorov a ostatní: Pan Todorov byl v roce 2004 odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody za omezování osobní svobody a vydírání ve stádiu pokusu, činů, kterých se měl dopustit v roce 1993. Podání návrhu ze strany komise předcházelo zkoumání příjmů a výdajů stěžovatele a jeho manželky mezi lety 1993 a 2005. Řízení skončilo zabráním majetku manželů a jejich rodičů o celkové hodnotě 896 300 eur. Podle názoru Soudu v dané věci nebylo zřejmé, zda trestným činem, který prokazatelně dospěl jen do stádia pokusu, získal první stěžovatel vůbec nějaký majetkový prospěch. Jisté je, že většinu majetku rodina nabyla až mezi lety 2000 a 2005. Vnitrostátní orgány se přitom nikterak nezabývaly existencí příčinné souvislosti mezi danou trestnou činností a nabytím tohoto majetku. Nepoukázaly ani na to, že by se stěžovatel dopouštěl jiné trestné činnosti, ze které by mohl mít protiprávní prospěch. Za daných okolností tedy nebylo zabránění jejich majetku přiměřené sledovanému legitimnímu cíli.

Stížnost č. 11340/12 – Gaich: Stěžovatelka a její manžel byli v roce 2006 usvědčeni z podvodu, zpronevěry a daňového úniku v souvislosti s provozováním sítě obchodních společností, které slibovaly klientům lákavé zhodnocení vložených prostředků. V roce 2008 komise navrhla, aby byly stěžovatelce

a její dceři zabráný majetky v celkové hodnotě asi 1 094 000 eur. Konfiskace byla založena na prověřování příjmů první stěžovatelky mezi lety 1986 a 2007. Šetření přitom ukázalo zjevný nepoměr mezi příjmy a výdaji. Soud zdůraznil, že zabrání majetku stěžovatelky bylo vnitrostátními soudy zdůvodněno s poukazem na její odsouzení v roce 2006. Peněžní prostředky, které protiprávně získala, byly v rámci trestního řízení navraceny investorům. Vláda sice argumentovala tím, že se této sofistikované trestné činnosti měla stěžovatelka dopouštět dlouhodobě, ale skutečností dle Soudu je, že vnitrostátní orgány založily svou argumentaci výlučně na skutku, pro který byla odsouzena. Žádné spojení mezi danou trestnou činností a zabavenými majetky nebylo prokázáno. Ve skutečnosti bylo toto spojení vyloučeno, jelikož výnosy této trestné činnosti byly stěžovatelce odňaty už v rámci trestního řízení. Další zásah do její majetkové sféry byl proto nepřiměřený a znamenal porušení článku 1 Protokolu č. 1.

Stížnost č. 26221/12 – Barov: Stěžovatel v roce 2006 uzavřel dohodu o vině a trestu, v níž se doznal k tomu, že mezi lety 1994 a 1995 spáchal jako člen zločinné skupiny sérii krádeží a loupeží, při nichž bylo několik osob zraněno a v jednom případě skončila akce dokonce úmrtím. V roce 2009 vůči němu komise zahájila šetření, které se zaměřilo na jeho příjmy mezi lety 1987 a 2009. Soudy návrhu komise vyhověly, když vyšlo najevo, že v rozhodném období byl mezi jeho příjmy a výdaji značný nepoměr. I v tomto případě považoval Soud příčinnou spojitost mezi trestnou činností stěžovatele a zabaveným majetkem za nezřetelnou. Hlavním důvodem byla skutečnost, že v rozhodnutí o schválení dohody o vině a trestu vnitrostátní soudy výslovně uvedly, že majetková škoda, kterou svým jednáním stěžovatel způsobil, byla uhrazena. Z jiné trestné činnosti však stěžovatel nikdy nebyl podezříván. K porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě tedy došlo.

Stížnost č. 71694/12 – Zhekovi: Stěžovatelé, manželé, byli v roce 2008 odsouzeni za padělání dokumentů a přechovávání k tomu určeného vybavení. V roce 2008 proti nim zahájila komise řízení o zabrání majetku, neboť výsledkem šetření jejich legálních příjmů mezi lety 1985 a 2008 bylo zjištění, že jejich výdaje evidentně neodpovídaly příjmům. Podle Soudu ani v tomto případě vnitrostátní orgány neprokázaly přímou spojitost mezi danou trestnou činností a zabranými majetky, které stěžovatelé nabyli dávno před tím, než se měli předmětné trestné činnosti dopustit. Vnitrostátní orgány opřely své závěry o domněnku, že majetek byl pořízen z výnosů z trestné činnosti, ale platnost tohoto předpokladu dále neproěřovaly. K porušení článku 1 Protokolu č. 1 tedy došlo.

Stížnost č. 44845/15 – Rusev: Stěžovatel byl v roce 2012 shledán vinným z nepovolené těžby dřeva, které se měl dopustit v roce 2009. Při zkoumání jeho legálních příjmů mezi lety 1992 a 2012 vyšlo najevo, že nemohly postačovat k nabytí vlastněného majetku. Výdaje stěžovatele totiž výrazně převyšovaly jeho legální příjmy. Vnitrostátní soudy pečlivě analyzovaly příčinnou souvislost mezi majetkem, který měl být zabrán, a trestnou činností, která se podle všeho neomezovala na případ, za který byl stěžovatel odsouzen. Usuzovaly tak na základě stěžovatelovi historie zaměstnání, legálních příjmů a období, kdy majetky nabyli. Jejich závěry ohledně vysoké míry pravděpodobnosti, že šlo o výnosy další trestné činnosti, dle Soudu nebyly svévolné ani zjevně nerozumné. Zabrání majetku za daných okolností nepředstavovalo nepřiměřené opatření, a k porušení článku 1 Protokolu č. 1 proto nedošlo.

Stížnost č. 17238/16 – Katsarov: Stěžovatel v roce 2008 uzavřel dohodu o vině a trestu, v níž se doznal, že u sebe v letech 2000 a 2001 třikrát nelegálně přechovával drogy s úmyslem jejich dalšího prodeje. V konfiskačním řízení zahájeném v roce 2010 mu byl zabrán majetek, včetně bytu, který zakoupil v roce 2002. Vnitrostátní soudy se podle Soudu dostatečně zabývaly otázkou, zda existovala příčinná souvislost mezi drogovou kriminalitou a nabytím majetku, který měl být stěžovateli zkonfiskován. Jejich zjištění se opírala zejména o úzkou časovou spojitost mezi páchanou činností a koupí bytu, jakož i skutečnost, že stěžovatel delší období před nákupem bytu neměl žádné jiné oficiální příjmy. Tyto závěry byly dle Soudu přesvědčivé a náležitě odůvodněné, takže propadnutí majetku stěžovatele bylo v zájmu odčerpání výnosů trestné činnosti přiměřené. K porušení článku 1 Protokolu č. 1 nedošlo.

Stížnost č. 63214/16 – Dimitrov: Stěžovatel byl v roce 2002, v návaznosti na finanční audit, vyzván, aby státu uhradil dlužnou daň v částce asi 300 tis. Kč. Vymáhání dlužné částky bylo neúspěšné, protože došlo v roce 2015 k promlčení dluhu. V mezidobí bylo vůči stěžovateli zahájeno pro týž skutek trestní stíhání. V roce 2010 byl uznán vinným z daňového úniku, kterého se měl dopustit mezi lety 2000 a 2001, čímž způsobil státu škodu asi 150 tis. eur. Namísto vymození této částky v rámci trestního řízení bylo proti stěžovateli v roce 2011 zahájeno konfiskačním řízení. Ani v tomto případě Soud nepovažoval závěry vnitrostátních soudů za svévolné či zjevně nerozumné. Přihlédl k tomu, že stěžovatel dlužnou daň nikdy neuhradil a že zabraný majetek nepochybně pocházel z trestné činnosti, jelikož ve zkoumaném období mezi lety 1999 a 2010 neměl žádné legální příjmy, přesto ale disponoval majetkem značné hodnoty. Stěžovatel byl navíc pravděpodobně zapleten i do další trestné činnosti, jelikož byl dříve několikrát odsouzen za padělání dokumentů, držení kradených věcí a aktuálně čelil dalšímu stíhání pro daňový únik. Konfiskace jeho majetku byla za daných okolností podle názoru Soudu přiměřená sledovanému cíli, takže k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 2 ÚMLUVY

Stěžovatel Katsarov dále vznesl námitku porušení presumpce neviny ve smyslu čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Soud si položil dvě otázky týkající se použitelnosti tohoto ustanovení na řízení o konfiskaci majetku. Zprv, zda jeho zabrání po odsouzení stěžovatele znamenalo vznesení nového „obvinění“, a zadruhé, i když by bylo třeba na tuto otázku odpovědět záporně, zda by se přesto měl čl. 6 odst. 2 použít k ochraně stěžovatele před domněnkami učiněnými během konfiskačního řízení.

Určení, zda bylo v rámci konfiskačního řízení vzneseno „trestní obvinění“ proti stěžovateli, odvisí od posouzení tří kritérií. Těmi jsou klasifikace řízení podle vnitrostátního práva, jeho povaha a druh a závažnost sankce, která mohla být stěžovateli uložena (*Engel a ostatní proti Nizozemsku*, č. 5100/71 a 4 další, rozsudek pléna ze dne 8. června 1976, § 82). Pokud jde o první kritérium, řízení podle předmětného zákona není podle vnitrostátního práva trestní. Co se týče druhého a třetího kritéria, je zřejmé, že vnitrostátní soudy předpokládaly, že stěžovatel byl zapleten do nějaké další trestné činnosti nad rámec té, za kterou byl dříve odsouzen. Účelem tohoto řízení však nebylo jeho odsouzení a potrestání za drogovou kriminalitu. O výsledku řízení se také nečinil záznam do rejstříku trestů.

Článek 6 odst. 2 Úmluvy přichází v úvahu jen v řízení, které je vedeno ve vztahu ke konkrétnímu „obvinění“. Jakmile byla obviněnému řádně prokázána vina, nemůže být čl. 6 odst. 2 použitelný ve vztahu k tvrzením o charakteru a chování obviněného při ukládání trestu nebo analogickém procesu, pokud taková obvinění nejsou takové povahy a stupně, že by se rovnala vznesení nového „obvinění“ ve smyslu výše uvedeném. Propadnutí majetku ve věci stěžovatele tedy nevedlo k vznesení nového obvinění, takže čl. 6 odst. 2 Úmluvy nebyl podle Soudu použitelný. Tuto námitku proto Soud prohlásil za neslučitelnou *ratione materie* s Úmluvou.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 7 ÚMLUVY A ČLÁNKU 4 PROTOKOLU Č. 7

Stěžovatelé Katsarov a Dimitrov dále tvrdili, že konfiskace jejich majetku představovala ve skutečnosti trest, který právní úprava v době spáchání trestného činu neumožňovala. První z nich v této souvislosti odkázal na článek 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, kdežto druhý na článek 7 Úmluvy.

Pojem „trestu“ podle článku 7 Úmluvy má autonomní význam. Výchozím bodem přezkumu je posouzení, zda k zabrání majetku došlo po odsouzení za trestný čin. V úvahu mohou být vzaty i další faktory, a to povaha a účel daného opatření, jeho charakteristika podle vnitrostátního práva, postupy spojené s prováděním opatření a jeho závažnost (*G.I.E.M. S.R.L. a ostatní proti Itálii*, č. 1828/06 a 2 další, rozsudek velkého senátu ze dne 28. června 2018, § 210–211).

Pokud jde o první kritérium, oba stěžovatelé sice byli v minulosti odsouzeni za trestné činy, ale konfiskace majetku nebyla automatickým důsledkem odsouzení. Za tímto účelem proběhlo samostatné řízení. Předpokladem pro zabrání majetku bylo splnění několika podmínek, jako jsou existence majetku značné hodnoty, jeho kriminální původ a příčinná souvislost mezi trestnou činností a vznikem majetkového prospěchu. Jak dříve Soud dovodil, řízení o konfiskaci majetku nebylo řízením

o trestním obvinění, jelikož sledovalo preventivní účel, tedy nikoli potrestání osob, ale identifikaci a odčerpání výnosů trestné činnosti. Řízení také bylo vedeno před občanskoprávními soudy podle pravidel zakotvených v občanském soudním řádu. Závažnost konfiskace je spíše relativní, jelikož jde čistě o majetkové opatření. Toto kritérium každopádně nemůže samo o sobě vést k závěru o trestní povaze daného opatření (srov. *Bowler International Unit proti Francii*, č. 1946/06, rozsudek ze dne 23. července 2009, § 65–67).

Stejně úvahy Soud vztáhl i k namítanému porušení článku 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě a obě námitky prohlásil za neslučitelné s ustanoveními Úmluvy a jejích protokolů *ratione materiae*.